

Yalan ?çeri?ine Ba?I? Kabul Edilebilirlik De?erlendirmeleri Ölçe?i” (Y?BKEDÖ)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Yalan ?çeri?ine Ba?I? Kabul Edilebilirlik De?erlendirmeleri Ölçe?i” (Y?BKEDÖ)*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=32780>

Özet

Yalan içeriğine Bağlı Kabul Edilebilirlik Değerlendirmeleri Ölçeği (YBKEDÖ), bireylerin farklı türdeki yalan içeriklerinin sosyal ve ahlaki açıdan ne kadar kabul edilebilir olduğunu değerlendirmelerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, özellikle kişilerarası ilişkiler bağlamında söylenen yalanların algılanan meşruiyetini ve sıklığını araştırmayı hedefleyen daha büyük bir çalışmanın parçası olarak Yaşmur Rumeli tarafından 2020 yılında hazırlanmıştır. Ölçek geliştirme çalışması, Hacettepe Üniversitesi'nde tamamlanan bir yüksek lisans tezi kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Ölçek, yalan söyleme davranışının sadece sıklığını değil, aynı zamanda bu davranışın altında yatan motivasyonlar ve toplumsal yargılar incelemeye olanak tanır. Ölçeğin temel amacı, yalanların içeriğine bağlı olarak değerlendirilen kabul edilebilirlik düzeylerini nicel verilere dönüştürmektir.

Anahtar Kelimeler

Yalan içeriği, Yalan Kabul Edilebilirliği, Ölçek Geliştirme, Psikometri, Kişilerarası İlişkiler, Ahlaki Yargı, Hacettepe Üniversitesi.

Yazarlar

Yaşmur Rumeli

Amaç

Yalan içeriğine Bağlı Kabul Edilebilirlik Değerlendirmeleri Ölçeği (YBKEDÖ)'nin birincil amacı, bireylerin çeşitli bağlamlarda ve farklı içeriklere sahip yalanlar ne ölçüde kabul edilebilir bulduklarını sistematik olarak değerlendirmektir. Bu ölçek, özellikle yalanın içeriğinin (örn. baskına fayda sağlayan, kendini koruyan veya sadece keyif için söylenen yalanlar) yalanın algılanan ahlaki ağırlığı ve sosyal kabul edilebilirlik düzeyi üzerindeki etkisini incelemek üzere tasarlanmıştır.

Geliştirme çalışmasının ana referansı olan yüksek lisans tezi, ahlak biçimleri ile yalan içeriği arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu nedenle ölçek, özellikle romantik ilişkiler ve yakın çevre bağlamında yalanlara karşı gösterilen tutumlar ve yargılar ölçmekte güçlü bir potansiyele sahiptir. Ölçek, deneysel psikolojide ve etik araştırmalarda yalanın karmaşık doğasını anlamaya yönelik değerli bir araç sunmaktadır.

Yapı

YBKEDÖ, bilişsel ve sosyal psikoloji alanlarında sıkça incelenen yalan söyleme davranışı ve ahlaki muhakeme yapıları ölçmektedir. Ölçeğin temel yapıları, yalanın sadece varlığına değil, aynı zamanda yalanın amacına ve sonuçlarına odaklanan bir değerlendirme sürecini yansıtır.

Ölçek, muhtemelen farklı alt boyutlardan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar, yalanın hangi kategoriye girdiğine bağlı olarak (örneğin, fedakar yalanlar, bencil yalanlar, kaçınma yalanları) kabul edilebilirlik düzeylerini ayrı ayrı ölçebilir. Ölçeğin psikometrik yapısının tam olarak anlaşılması için, tezin Faktör Analizi bölümünün incelenmesi gerekmektedir. Ancak genel olarak, bireylerin kabul edilebilirlik yargılarındaki bireysel farklılıklar ortaya çıkarmaya amaçlar.

Geçerlik

Ölçeğin orijinal kaynak bilgisinde geçerlik (validity) bilgisi "-" olarak belirtilmiştir. Ancak bir yüksek lisans tezi kapsamında geliştirilen bir ölçek olduğu göz önüne alındığında, tam tez metninde geçerlik çalmaları (kapsam geçerliği, yapı geçerliği, ölçüt bağıntılı geçerlik) detaylı olarak sunulmuş olması beklenir.

Genellikle bu tür geliştirme çalmalarında, ölçeğin ölçmeyi amaçladığı yapıyı gerçekten ölçüp ölçmediğini belirlemek için Açıklayıcı ve Doğrulamalı Faktör Analizi yöntemleri kullanılır. Ölçeğin geçerlik kanıtları, yalan içeriği ile ilgili diğer ölçütlerle (örneğin, sosyal istenirlik ölçekleri veya ahlaki gelişim testleri) korelasyonlar yoluyla da desteklenmiş olması muhtemeldir.

Güvenirlilik

Ölçeğin orijinal kaynak bilgisinde güvenirlik (reliability) bilgisi "-" olarak belirtilmiştir. Psikometrik açıdan sağlam bir araç oluşturmak için, geliştirme aşamasında iç tutarlılık (Cronbach Alfa katsayısı) ve/veya test-tekrar test güvenirliği çalmaları yapılmış olması gerekir.

İç tutarlılık analizleri, ölçek maddelerinin aynı yapıyı ne kadar tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterir. Yüksek lisans tezi, bu ölçeğin farklı alt boyutlara ayrı ayrı ayrılmadığını ve bu alt boyutların her birinin kabul edilebilir düzeyde güvenirlik katsayılarına sahip olup olmadığını detaylandırdır. Bu veriler, ölçeğin gelecekteki araştırmalarda ne kadar güvenilir sonuçlar üreteceği hakkında kritik bilgi sağlar.

Faktör Analizi

Bu ölçek, geliştirme aşamasında olduğu için, yapısının belirlenmesinde muhtemelen Faktör Analizi yöntemleri kullanılmıştır. YBKEDÖ'nün çok boyutlu bir yapıya sahip olması beklenmektedir, zira farklı yalan içeriklerinin (örneğin, "kendini koruma", "başkasına zarar verme",

"sosyal uyum") kabul edilebilirlik de?erlendirmelerini farkl? ?ekillerde etkilemesi olas?d?r.

Tez al??mas?, A?mly?c? Faktör Analizi (AFA) ile le?in faktör yap?s?n? ortaya ?karm?? ve ard?ndan Do?rulatory? Faktör Analizi (DFA) ile bu yap?n?n örneklem üzerinde tutarlılı??n? test etmi? olabilir. Bu analizler, le?in nihai madde say?s?n?, puanlama yap?s?n? ve alt ölçeklerini belirlemede temel rol oynam??t?r.

Araç

Test Type:

Ölçek Geli?tirme (Development)

Format:

Orijinal kaynakta derecelendirme bilgisi "-" olarak belirtilmi?tir. Ancak kabul edilebilirlik de?erlendirmesi yap?ld??? için, format?n genellikle 5'li veya 7'li Likert tipi bir derecelendirme le?i olmas? muhtemeldir (rne?in, 1=Kesinlikle Kabul Edilemez, 5=Kesinlikle Kabul Edilebilir).

Language Available:

Türkçe

Population Group:

Yeti?kinler ve niversite ?rencileri. Yüksek lisans tezlerinin örneklemini genellikle niversite ?rencileri üzerinden toplanmaktadır.

Age Group:

18 ya? ve zeri (Genç Yeti?kin ve Yeti?kin).

Population Details:

Ara?tırma, Hacettepe niversitesi'nde yap?ld??? için, örneklemin büyük bir k?sm?n?n Türkiye'deki niversite popülasyonundan olu?tu?u varsay?lmaktadır. Ölçe?in geçerlili?i ve güvenirli?i, bu spesifik popülasyonun özellikleri dikkate al?narak de?erlendirilmelidir.

Test Methodology:

Öz Bildirim Ölçe?i (Self-Report Scale). Kat?l?mc?lardan, sunulan farkl? yalan senaryolar?n?n veya içeriklerinin ne ölçüde kabul edilebilir oldu?unu belirtmeleri istenmektedir.

Anahtar Kelimeler

Yalan Alg?s?, Ahlak Psikolojisi, ?li?ki Biçimleri, Likert Ölçe?i, Sosyal Psikoloji, Lisansüstü Ara?t?rma.

Yazarlar

Author ORCID Identifier:

Mevcut de?il.

Affiliation Email addresses:

rumeliyagmur@gmail.com

Correspondence Address:

Ya?mur Rumeli (Hacettepe Üniversitesi, Ankara)

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

?zinler:

Ölçe?in kullan?m? için yazar Ya?mur Rumeli ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir. Kullan?m haklar? genellikle lisansüstü tez dan??man? ve üniversite taraf?ndan belirlenen etik kurallara tabidir.

Ücret:

Ticari olmayan akademik ara?t?rmalarda kullan?m?n?n ücretsiz oldu?u varsay?lmaktadır, ancak yazarla teyit edilmelidir.

Test Y?l?:

2020

Örijinal PDF Belgesi:

Ölçeğin örijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: [yanan-icerigine-bagli-kabul-edilebilirlik-degerlendirmeleri-olcegi-yibkedo-toad.pdf](http://www.arabpsychology.com/yanan-icerigine-bagli-kabul-edilebilirlik-degerlendirmeleri-olcegi-yibkedo-toad.pdf)

Kaynaklar

Rumeli, Y. (2020). *Ak biçimleri ve söylenen yalan içeriğinin yalanın söylenme şekli ve kabul edilebilirliği ile ilişkisi*. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Yalan İçeriğine Bağlı Kabul Edilebilirlik Değerlendirmeleri Ölçeği" (YBKEDÖ) Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri örijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Bu ölçeğin maddeleri örijinal kaynak metinde sağlanmamıştır. Maddeler, Yaşmur Rumeli'nin 2020 tarihli "Ak biçimleri ve söylenen yalan içeriğinin yalanın söylenme şekli ve kabul edilebilirliği ile ilişkisi" başlıklı yüksek lisans tezinde yer almaktadır.